
تاریخ بیست ساله پاسداری از انقلاب اسلامی در غرب کشور

اوضاع و احوال

مناطق غرب و شمال غرب در اواخر دوران فترت
یا عوامل به وجود آورنده ی نبرد دوم

دکتر مصطفی ایزدی - جواد استکی - مسعود یاران

کتاب دوم

مرکز مطالعات و تحقیقات توسعه امنیت پایدار
(پروژه شهید بروجردی)

مرشناسه : ایزدی، مصطفی، ۱۳۳۵ -

عنوان و نام پدیدآور : تاریخ بیست ساله پاسداری از انقلاب اسلامی در غرب کشور / مصطفی ایزدی، جواد استکی، مسعود یاران

مشخصات نشر : تهران : دانشگاه امام حسین (ع)، دانشکده فرماندهی و ستاد و علوم دفاعی، مرکز مطالعات و تحقیقات توسعه امنیت پایدار، ۱۳۸۶.

مشخصات ظاهری : ج ۶ : مصور، جدول، نمودار

فروست : مجاهدت های خاموش : ۴.

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۹۳۶۹۵-۵-۶ :

وضعیت فهرست نویسی: فیا

مندرجات : ج. ۲. اوضاع و احوال مناطق غرب.

موضوع : ضد انقلاب و ضد انقلابیون -- ایران -- کردستان.

موضوع : ضد انقلاب و ضد انقلابیون -- ایران -- آذربایجان

موضوع : امنیت ملی -- ایران -- آذربایجان.

موضوع : امنیت ملی -- ایران -- کردستان

موضوع : ایران، تاریخ، جمهوری اسلامی، ۱۳۵۸ -

شناسه افزوده : استکی، جواد، ۱۳۳۱ -

شناسه افزوده : یاران، مسعود، ۱۳۴۲ -

شناسه افزوده : دانشگاه امام حسین (ع)، دانشکده فرماندهی و ستاد و علوم دفاعی، مرکز مطالعات و تحقیقات توسعه امنیت پایدار .

رده بندی کنگره : ۱۳۸۶ الف ۴ ض / ۵۹۱ DSR

رده بندی دیویی : ۹۵۵/۰۸۴۰۴ :

شماره کتابشناسی ملی : ۱۱۷۵۹۶۶

The Situation of Northwest and West Areas

مرکز مطالعات و تحقیقات توسعه امنیت پایدار

تاریخ بیست ساله پاسداری از انقلاب اسلامی در غرب کشور: اوضاع و احوال مناطق
غرب و شمال غرب در اواخر دوران فترت

کتاب دوم

پدید آورندگان: دکتر مصطفی ایزدی - مسعود یاران (مجری طرح) - جواد استکی

ویراستار محتوایی: حسن رستگار پناه - مهد حسین فیض - امیر هوشنگ ترابی - حسن دانش پور

جمع آوری و طبقه بندی اطلاعات: مهدی عطایی - محمد ابراهیمی - اعظم طباطبایی

ویراستار شکلی: جعفر یعقوبی

ویرایش ادبی: بنول احمدی - محمد جواد الوتدی

آماده سازی: جلال زرنگ ثانی

حروف چینی: فاطمه امینی - حسن سلیمانی

طرح جلد: محمد ثانی

چاپ و صحافی و لیتوگرافی: چاپخانه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

ناظر فنی چاپ: جلال زرنگ ثانی

نوبت چاپ: اول، ۱۳۸۶

شابک: ۹۳۶۹۵-۵-۹۷۸-۹۶۴-۹۷۸

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۳۸۰۰۰ ریال

حق چاپ و نشر این اثر برای ناشر محفوظ است

دانشگاه امام حسین (ع)، دانشکده فرماندهی و ستاد و علوم دفاعی،

مرکز مطالعات و تحقیقات توسعه امنیت پایدار

تلفن: ۴ - ۷۷۱۰۵۷۰۳، دورنگار: ۷۷۱۰۵۷۰۷

فهرست مطالب

پیش‌گفتار	یازده
دباجه	نوزده
مقدمه	بیست و پنج

فصل اول

.....	۱
خصوصیات مناطق غرب و شمال‌غرب	۱
الف : جغرافیای منطقه	۳
ب : جغرافیای استان آذربایجان غربی	۴
ج : جغرافیای استان کردستان	۴۶
د : جغرافیای استان کرمانشاه	۷۲
ه : جغرافیای استان ایلام	۱۰۱
و : جغرافیای نظامی	۱۱۹

فصل دوم

پیشینه‌ی تاریخی اکراد و سرکوبی قیام‌های آن‌ها در کشورهای همجوار و رژیم ایران پیش از	
پیروزی انقلاب اسلامی	۱۴۵
الف : کرد و کردستان	۱۴۷
ب : پیشینه‌ی تاریخی کردها (ترکیه ، عراق و ایران) قبل از اسلام تا دوران معاصر	۱۴۹
خلاصه	۱۵۹

فصل سوم

۱۶۱	زمینه‌ها و عوامل بحران در مناطق غرب و شمال غرب
۱۶۳	الف : مقدمه
۱۶۴	ب : مذهب
۱۶۶	ج : موقعیت جغرافیایی
۱۷۰	د : موقعیت برون مرزی
۱۷۰	ه : فقر اقتصادی
۱۷۵	و : ضعف شدید روحانیت اهل تسنن
۱۷۶	ز : فقر فرهنگی
۱۷۷	ح : ناسیونالیسم (خودمختاری کردی)
۱۸۲	ط : ناسیونالیسم و منادیان آن در مناطق کُردنشین غرب و شمال غرب
۱۸۴	ی : کشف نفت در مناطق کُردنشین
۱۸۵	ک : رویای ایجاد کردستان بزرگ
ل :	علل ایجاد تشنج در مناطق کُردنشین غرب و شمال غرب توسط ضدانقلاب در بیانات حضرت امام خمینی (ره)
۱۸۸	
۱۹۰	خلاصه‌ی فصل

فصل چهارم

۱۹۱	دست‌های پلید فتنه در غرب و شمال غرب
۱۹۳	الف : مقدمه
۱۹۴	ب : کردستان مطمع نظر قدرت‌های خارجی
۲۰۴	ج : مهره‌های استعمار و نقش آنان در بحران مناطق کُردنشین غرب و شمال غرب
۲۰۸	خلاصه‌ی فصل

فصل پنجم

مروری بر مهمترین رویدادهای غرب و شمال غرب پس از پیروزی انقلاب اسلامی (از بهمن ۱۳۵۷ تا مرداد ۱۳۵۸).....	۲۱۱
الف : مقدمه	۲۱۳
ب : جنگ نقده و رویارویی دو قوم ترک و کرد	۲۱۷
ج : حادثه‌ی روستای قارنا	۲۱۹
د : ماجرای مریوان	۲۲۰
هـ : جنگ خونین مردادماه ۱۳۵۸ در پاوه	۲۲۰
خلاصه‌ی فصل	۲۲۶

فصل ششم

باج‌گیری گروهک‌ها و برخورد انفعالی دولت موقت	۲۲۹
الف : مقدمه	۲۳۱
ب : هیأت حسن نیت ، نحوه‌ی شکل‌گیری ، مأموریت و اعضای آن	۲۳۲
ج : آغاز مذاکرات هیأت حسن نیت	۲۳۷
د : انتشار پیام تاریخی حضرت امام خمینی (ره)	۲۳۸
هـ : دو بن‌بست در مذاکرات هیأت حسن نیت	۲۴۱
و : میانجی‌گری فروهر و تعیین هیأت نمایندگی خلق کُرد	۲۴۲
ز : ارائه‌ی طرح خود گردانی کردستان توسط هیأت حسن نیت	۲۴۲
ح : خروج پاسداران از مناطق بحران و شکست مذاکرات صلح	۲۴۴
ط : موارد اختلاف اعضای هیأت حسن نیت و گروه‌های معارض برای حل بحران کردستان از طریق مذاکره	۲۴۵
ی : شروع مرحله دوم دفاع از انقلاب در مناطق غرب و شمال غرب	۲۴۹
ک : عملکرد مزورانه ضدانقلاب در خلال مذاکرات	۲۵۰
ل : رفراندوم قانون اساسی ، پاسخی دندان‌شکن به ادعای پوچ گروهک‌ها در رهبری خلق کُرد	۲۵۱
م : عملکرد خائنانه‌ی دولت موقت	۲۵۳

از تشکیل چندین جلسه کارشناسی و مشورتی، بهترین راه کار تشکیل ستاد تحقیقاتی مستقل با شرایط ویژه را تعیین کرد و تأمین امکانات مورد نیاز آن را در دستور کار قرار دادند. این ستاد در اصفهان راه اندازی شد و موفق به تجزیه، پیگیری و انجام مأموریت گردید. (پیوست ۱، ساختار گروه ها و کمیته های پروژه ی شهید بروجردی).

نبرد دوم به آن مرحله از دفاع رزمندگان اسلام در مناطق غرب و شمال غرب گفته می شود که پس از بن بست مذاکرات دولت موقت و هیأت های حسن نیت در اواخر دوران فترت به وقوع پیوست؛ این مرحله که از بهمن ماه ۱۳۵۸ (آزادسازی شهر کامیاران) تا پایان شهریورماه ۱۳۶۴ (بستن مرز) تعیین شد،^۱ دارای سه مقطع آزادسازی و پاکسازی شهرها، آزادسازی و پاکسازی جاده ها و محورهای مواصلاتی و آزادسازی و پاکسازی مناطق عمق و بستن مرز (از عملیات قائم (عج) در منطقه ی چهل چشمه کردستان تا عملیات فتح ۱ در مناطق مرزی پیرانشهر و سردشت) می باشد.

منظور از یگان های مانوری، یگان های رزم سپاه است که در سیر مراحل تاریخی غرب و شمال غرب تشکیل گردید و تاریخچه تاسیس و شرح عملیات آن ها از مقطع نبرد اول تا پایان شهریورماه ۱۳۷۱ در نظر گرفته شده است.

خلاصه عملیاتی؛ شامل تدوین خلاصه اقدامات بیست ساله نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران از زمان پیروزی انقلاب تا پایان سال ۱۳۷۵ در چهار استان کردستان، آذربایجان غربی، کرمانشاه و ایلام است.

برای رسیدن به نتیجه مطلوب و مستند، ابتدا باید نیازمندی های پژوهش تأمین می شد. همزمان با تهیه طرح مقدماتی، جمع آوری اطلاعات و تکمیل طرح تفصیلی این نیازها نیز با صرف زمان زیادی پیگیری شد.

تهیه طرح های مقدماتی و سپس تکمیلی هر پروژه با سیر مراحل تصویب و

۱ - طول مدت آن ۵ سال و ۸ ماه یا ۲۰۷۲ روز می باشد.

تاریخچه، شرح عملیات‌ها و خاطرات ۳ لشکر و ۱۸ تیپ مستقل تهیه شده و خروجی آن علاوه بر ارائه‌ی ۲۱ جزوه در یک نرم‌افزار رایانه‌ای به صورت سی‌دی ارائه گردیده است.

- پیوست ۲، لیست خروجی‌های کمیته‌ی تدوین عملکرد یگان‌های مانوری سپاه. تدوین عملکرد ۴۰ گردان و ۲۳۶ یگان مستقل کم‌تر از تیپ به کمیته‌های سرزمینی واگذار گردیده است. همچنین در مورد تدوین خلاصه عملیاتی با توجه به وابستگی این پروژه به اتمام کار کمیته‌های دیگر، در تاریخ ۱۳۷۹/۶/۲ طرح آن در قالب شش مجموعه؛ شامل مبانی و پیشینه، جنگ اول، دوران فترت، جنگ دوم، توسعه و عادی‌سازی به پروژهای شهید بروجردی تقدیم گردیده است. تدوین وقایع عملیات نبرد دوم تحت عنوان مجموعه‌ی چهارم در ۶ جلد، یکی از نتایج این طرح‌ها است.

لازم به توضیح است، فعالیت‌های دیگری توسط ستاد اصفهان به عنوان کمک‌های تحقیقاتی و مکمل بعضی از کارها به صورت جداگانه تهیه یا در دست اقدام است.

- پیوست ۴، لیست اقدامات تحقیقاتی متفرقه.

برای انجام این فعالیت‌ها از پانزدهم فروردین ماه ۱۳۷۶ تا سی‌ویکم تیرماه ۱۳۸۳ در ستاد اصفهان، ۲۶۱ نفر (۲۵ نفر کادر سپاه، ۳۷ نفر سرباز و ۱۹۹ بسیجی و قراردادی) به مدت ۳۲/۸۳۱ روز طی ۲۳۷/۸۲۰ ساعت، در گروه‌های تحقیقاتی، اداری، پشتیبانی و فرهنگی مشغول انجام وظیفه بوده‌اند. این نیروهای به استناد ابلاغ سردار فرماندهی محترم کل سپاه از رده‌های مختلف و نیازهای تحقیقاتی از مراکز مختلف علمی جذب گردید که بعضاً با اتمام وظایف محوله در طول دوره، همکاری‌شان پایان یافته است.

لازم به توضیح است، از تاریخ ۱۳۸۳/۵/۱ تا زمان ارائه این مجموعه نفرات زیادی با تخصص‌های مورد نیاز در تدوین مجموعه‌ی چهارم فعالیت داشته‌اند که در مقدمه به آن‌ها اشاره خواهد شد.

تلاش برای فراهم کردن مکانی مناسب جهت اجرای مأموریت؛ پی‌گیری و جذب پرسنل با تجربه، متخصص، توانا و علاقه‌مند به تحقیقات؛ تلاش گسترده برای تأمین امکانات مورد نیاز اداری؛ انجام صدها مأموریت در استان‌های آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، تهران، گیلان، خراسان، قزوین، زنجان، فارس و کرمان به

منظور جمع‌آوری اطلاعات و ارتباط با رده‌های سپاه، سازمان‌ها، ادارات، ارگان‌ها و نهادهای دولتی، مسئولین و پرسنل با سابقه‌ی سپاه، ارتش، نیروی انتظامی، جهاد، وزارت کشور و ...؛ تشکیل چندین گروه‌هایی و سمینار مربوط به پروژه‌ی شهید بروجردی یا شرکت در این‌گونه جلسات؛ دعوت از افراد متخصص، مطلع و صاحب‌نظر در خصوص مسائل غرب و شمال‌غرب و تحقیقات، همچنین مصاحبه با آنان؛ کمک به مسئولین کمیته‌های دیگر در انجام پروژه‌های محوله؛ انجام بیش از ۶۳۰۰ مکاتبه؛ شرکت در صدها جلسه با حضور سرداردکتر مصطفی ایزدی (ریاست محترم مرکز)، سردار محسن رضایی، سردار سید رحیم صفوی، سردار صالح، سردار فضائی، اعضای محترم ستاد پروژه در تهران، صدا و سیما در تهران، کردستان و اصفهان، لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، جلسات داخلی (به طور متوسط هر ۳ روز یک جلسه) و صدها فعالیت دیگر در راستای اجرای مأموریت‌های محوله از اقدامات ستاد اصفهان بوده است.

یادآوری این نکته ضرورت دارد که نیروی انسانی، منابع اطلاعاتی، تجهیزات مصرفی و سرمایه‌ای، بودجه، مکان تحقیق، طرح‌ها و برنامه‌ها از عناصر و پیش‌نیازهای مهم پژوهش محسوب می‌شود. بودجه در واقع نقشی مهمی دارد؛ زیرا تهیه تجهیزات، منابع و حتی نیروی انسانی کارآمد نیز تا حدی به بودجه تحقیقاتی بستگی دارد. توسعه و پیشرفت تا حد زیادی منوط و مشروط به تحقیق و پژوهش و پژوهش نیاز به نوعی آرامش فکری و روانی دارد. در مورد پژوهش در پروژه شهید بروجردی، می‌توان اذعان کرد، اشکالات عمده‌ای بر تهیه پیش‌نیازهای تحقیقات و تأمین عناصر مورد نیاز وجود داشته است. اما اهمیت موضوع، نگاه معنوی به کار، همت و جدیت و مقاومت مسئول محترم پروژه و همکاران اصلی و ...، بسیاری از ضعف‌ها و مشکلات را بر طرف نمود و اکنون به لطف الهی امید است با تعیین ساختار جدید در دانشکده فرماندهی و ستاد و علوم دفاعی سپاه، بسیاری از مشکلات مرتفع گردد.

در پایان لازم می‌دانیم از سردار سرافراز سپاه اسلام، سرتیپ پاسدار دکتر مصطفی

ایزدی به جهت زحمات، حمایت‌ها، راهنمایی‌ها و توجه به این کار ارزشمند و تلاش شبانه روزی برادر بزرگوار مسعود یاران و همچنین همت و جدیت سردار سرتیپ پاسدار جواد استکی و سرداران لطفیان، رستگارپناه، فیض، آبرومند، شریفی، صالح، ترابی، فدا، جناب سرهنگ هاشمی و عزیزان دیگر؛ به ویژه زنده یاد سردار شهید مجید حاجی حاتم (ره) که ما را در انجام این مهم کمک معنوی و مادی داشتند، صمیمانه تشکر نماییم.

در ضمن از توجه رده‌های مختلف سپاه به‌خصوص لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، دانشکده افسری سپاه، منطقه‌ی مقاومت بسیج اصفهان، آمادگاه شهید خرازی در اصفهان، معاونت‌های عملیات، لجستیک، فرهنگی، بودجه و مرکز عملیات پرسنلی ستاد مشترک سپاه، مرکز پشتیبانی بیت‌المقدس، لجستیک نیروی مقاومت، شرکت ایثار نمسا و بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس در اصفهان به این امر مهم سپاسگزاری می‌شود.

محققین در دوران ناسامانی‌ها، تلخی‌ها و سختی‌ها و یا ثبات کار و شیرینی ملاحظه‌ی نتیجه‌ی تحقیقات، همکارانی صدیق، متعهد، دلسوز، بی‌ریا و در این خدمت صادقانه به دنبال رضایت حق تعالی بودند و قلم قاصر از توصیف و قدردانی است، لکن وجود و نام این عزیزان بویژه برادران عطایی، ابراهیمی، زرنگ‌ثانی، خطیبی و خواهران احمدی، امینی، یاران، رضوان، استکی با همراهی و صبوری خانواده‌هایشان افتخار بزرگی بود که نصیب گردید و انشاءالله اجر و پاداش آنها با خداوند متعال باشد.

در آخر، امیدواریم باشیم گامی مثبت در ثبت وقایع و تجربیات گران‌بها و با عظمت رزمندگان اسلام در دفاع از انقلاب اسلامی در مناطق غرب و شمال‌غرب برداشته و راهی برای ره‌جویان حق و عدالت تا حدودی گشوده باشیم.

و من الله التوفیق

مرکز مطالعات و تحقیقات توسعه امنیت پایدار

دیباچه

تاریخ شکوهمند اسلام سرشار از حماسه‌های جاوید در دفاع از ارزش‌های متعالی الهی است، این حرکت‌های بخش‌ها و مجاهدت‌های انبیای عظام می‌باشد تا ظهور حضرت بنی‌الله الاعظم (ارواح‌افاده) تداوم خواهد یافت و در هر زمان با شتابی خاص به پیش می‌رود. در این راستا انقلاب اسلامی ایران به رهبری حضرت امام خمینی (رضوان‌الله تعالی علیه) فرازی است بس پرشکوه که از بدو پیروزی با تهدیدات متعدد داخلی و خارجی (خطرناک‌ترین شکل تهدید، ترکیب یک تهدید خارجی با عوامل بحران‌زای داخلی است که ابعاد درگیری را وسعت می‌بخشد) به صورت همه‌جانبه، پیوسته و زنجیروار در ابعاد نظامی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی دشمنان اسلام مواجه بوده است. ددمنشان سعی در ساقط نمودن این حکومت، تجزیه کشور، انحراف انقلاب از آرمان‌های اصول‌گرایانه را داشته‌اند. اما پیروان اسلام ناب محمدی (ص) بحمدالله با اراده‌ای متکی به قدرت خداوندی، اطاعت از رهبری، انجام وظیفه و تکلیف، کوله‌بار برگرفته و همچون شوریدگان عالم، پروانه‌وار، تن به آتش عشق سپردند و آنچه را که ناشدنی می‌نمود محقق ساختند.

اگر به حوادث تلخ و شیرین دوران حیات انقلاب اسلامی بنگریم به پیروزی‌های حیرت‌انگیز و شگفت‌آوری برخورد خواهیم کرد که ملت ایران و در خط مقدم آن، سپاه پاسداران (حضرت امام خمینی رضوان‌الله تعالی علیه در تاریخ ۱۳۵۸/۵/۲۹ فرمودند: من از پاسداران راضی هستم و به هیچ وجه نظرم از شما برنمی‌گردد، اگر سپاه نبود کشور هم نبود. من سپاه‌پاسداران را بسیار عزیز و گرامی می‌دارم)، در دفاع از دین و مقدسات آن، عزت و استقلال سیاسی، آزادی، ولایت، سرزمین، اموال و اقتصاد کشور، جان و مال و ناموس مردم، حمایت از مظلومان و محرومان، احقاق حق الهی، برداشتن موانع از سر راه هدایت توده‌ها، برقراری امنیت اجتماعی،

بهبود اوضاع اقتصادی و فرهنگی به دست آورده و جلسه‌ی این موفقیت در مجاهدت‌های خاموش (در سفر مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای « روحی‌له‌الفداء » به کردستان ، ایشان فداکاری و ایثار رزمندگان اسلام در این خطه را مجاهدت‌های خاموش لقب دادند) مناطق غرب و شمال‌غرب و دفاع مقدس ، نمودی خاص پیدا کرده است .

حضرت امام خمینی (رضوان‌الله تعالی علیه) در پیامی که بیانگر دیدگاه و نگرش مبارکشان نسبت به این مجاهدت‌ها بود، خطاب به رزمندگان منطقه عملیاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) در مورخ ۱۳۶۱/۸/۱۵ چنین فرمودند : « اسلام و مسلمانان به این پیروزی‌های چشمگیر شما چشم دوخته‌اند و از یاد هیچ یک از ما نخواهید رفت. شما فرزندان عزیز ملت هستید ، فتحی که به دست شما صورت گرفت برای ملت سرافرازی بود » .

مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (روحی‌له‌الفداء) نیز در این باب فرمودند : جهاد فی سبیل الله ، هر چه دشوارتر ، با فضیلت‌تر و درخشان‌تر و ماندگارتر ، شما در کردستان به چنین جهادی در برابر دشمنان خدا کمر بسته‌اید ، خداوند از شما قبول فرماید .

آری حرکت از آغاز تا انجام، از بطن مکتب بوده و راه آزادی‌بخش و حیات‌بخش خویش را چنین طی کرده است، چرا که انقلاب اسلامی، انقلاب ارزش‌های انسانی است و در تمامی مسائل اجتماعی مشی و روش خاص خود را داشته و دارد و در این حرکت پر برکت نیز، نقش کارساز و بدیع خویش را با موفقیت و به‌عنوان الگو درنور دیده است. در نگاهی اجمالی ، مقابله با بحران‌های داخلی در طول عمر با عزت جمهوری اسلامی، تجارب گران‌بهایی در زمینه‌های نظامی برای ما به ارمغان آورده و بهترین میدان تجربی را برای محققین و اندیشمندان فراهم ساخته است ، ضمن اینکه مطالعه و بررسی بحران‌ها از دیدگاه‌های گوناگون و توجه به مؤلفه‌های تهدیدات داخلی ؛ (گروه‌های سیاسی معاند و محارب تحت حمایت کشورهای خارجی ؛ گروه‌های قومی و بافت‌های عشیره‌ای ؛ اقلیت‌های دینی ؛ صاحبان قدرت اقتصادی ؛ اشرار ، خوانین و افراد قدرت طلب و عوامل ثابت و متغیر ژئوپلیتیکی مناطق مختلف

کشور؛ فقر عمومی؛ مواد مخدر و باندهای بزرگ بین المللی مواد مخدر و ...)

آن‌ها به لحاظ جایگاه، نقش، طول زمان، وسعت مکان و دامنه عمل، برای آگاهی نسل فعلی و آینده از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشد و پدیده‌های جدید امنیتی؛ یعنی پیش‌گیری از غافلگیری، ایجاد زمینه پیش‌گیرنده و کسب آمادگی برای مقابله با تهدیدات آتی دشمن را در بر خواهد داشت. بی‌توجهی به این مهم، ضربات جبران ناپذیری را به دنبال دارد که حداقل آن تحریف حقایق است (تحریف حقایق، سلاح برنده‌ای در دست کسانی است که سعی در پنهان داشتن حقایق و واقعیت‌های موجود دارند. استفاده کنندگان از این سلاح برای رسیدن به امیال نامشروع خود در زمینه‌های نظامی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی حقایق را در پشت شعارهای فریبنده و جذاب پنهان می‌نمایند و آن را آن‌گونه که می‌خواهند عرضه می‌دارند. وارونه جلوه دادن واقعیت‌های موجود، انسان‌های ناآگاه یا کم اطلاع را فریفته و از مسیر حق دور می‌نماید)، ضمن اینکه طبق فرمایش حضرت امام خمینی (رضوان‌الله تعالی علیه): «در هنگامی نبرد مجال پرداختن به همه جهات، قوت‌ها و ضعف‌ها و طرح‌ها و برنامه‌ها و در حقیقت ترسیم راهبرد دفاع همه جانبه نبوده است، و لسی در شرایط عادی باید با سعی‌صدر و به دور از حب و بغض‌ها به این مسائل پرداخت و از همه‌ی اندوخته‌ها، تجربه‌ها، استعدادها و طرح‌ها استفاده کرد».

در این راستا طرح جمع‌آوری، ثبت تجربیات گران‌بها و دستاوردهای ارزشمند رزمندگان اسلام در صحنه‌های خون‌بار و با عظمت دفاع از انقلاب اسلامی در مناطق غرب و شمال‌غرب کشورمان با اهداف زیر شروع به کار کرد:

۱- ثبت و ماندگار کردن تجربیات نظامی و پدافند داخلی به دست آمده؛

۲- تبیین و تحلیل بهتر حوادث نظامی؛

۳- ایجاد امکان بررسی جامع نقاط قوت و ضعف نیروهای خودی و دشمن؛

۴- ثبت وقایع مقابله با بحران تجزیه طلبی و تهاجم متجاوزین یعنی عراق؛

۵- انتقال تجربیات و دستاوردهای نظامی به نسل آینده؛

در طرح کلی پروژه شهید بروجرودی کمیته تدوین نبرد دوم در گروه راهبرد قرار گرفت. این کمیته با انجام مراحل کارشناسی و استفاده از نظرات مسئولین و متخصصین

امر در ابعاد نظری و تجربی در علوم نظامی، سیاسی، همچنین با عنایت به روند تاریخی حرکت شکوهمند رزمندگان اسلام و بهره‌گیری از منابع و تجربیات معتبر شروع به کار کرد و پس از پنج سال خروجی‌هایی به صورت منابع اختصاصی ارائه نمود.

با توجه به تغییر ساختار پروژه در اواخر مرداد ماه سال ۱۳۸۳ به مرکز تحقیقات، روند تدوین به خلاصه عملیاتی نبرد دوم تغییر یافت و طرح اصلی در مرداد ماه سال ۱۳۸۵ توسط مرکز مطالعات و تحقیقات توسعه‌ی امنیت پایدار دانشکده فرماندهی و ستاد و علوم دفاعی سپاه، تحت عنوان مجموعه چهارم، یعنی تدوین وقایع عملیات نبرد دوم پس از تصویب ابلاغ گردید. این طرح در مدت یک سال به صورت فشرده با توجه به مدت زمان ۵ سال و ۸ ماه و تنوع اقدامات و فعالیت‌ها در شش جلد کتاب مستقل با عناوین زیر به همراه سی‌دی مستندات (اسکن اسناد، بانک اطلاعات، عکس و نقشه) و ۳ جلد کتاب واژه‌ها و اصطلاحات، ایلات و عشایر و فرهنگ آبادی‌ها تهیه کرده است: تقدیم حضورتان می‌گردد:

۱ - کتاب اول: مبانی نظری تحقیق: در فصل‌های این کتاب خلاصه‌ای از مباحث راهبرد، شورش‌گری، ضدشورش‌گری و عملیات چریکی از دیدگاه نظری و علمی و عوامل به وجود آورنده‌ی نبرد دوم ارائه می‌گردد.

۲ - کتاب دوم: اوضاع و احوال مناطق غرب و شمال‌غرب در اواخر دوران فترت یا عوامل به وجود آورنده نبرد دوم: در فصل‌های این کتاب خصوصیات جغرافیایی، پیشینه‌ی تاریخی، زمینه‌ها و عوامل و چند موضوع دیگر ارائه و مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. البته این کتاب باید تحت عنوان وضعیت برداشت و تلقی گردد.

۳ - کتاب سوم: ضد انقلاب و اشراک (فعالیت‌های ضدانقلاب): در فصل‌های این کتاب به بررسی اقدامات و فعالیت‌های گروهک‌های ضدانقلاب در مناطق غرب و شمال‌غرب به منظور روشن نمودن عمق توطئه‌ی دشمنان اسلام در تجزیه‌ی منطقه و سعی آن‌ها در سرنگونی حکومت نوپای جمهوری اسلامی ایران پرداخته شده است.

۴ - کتاب چهارم: مقابله با ضدانقلاب و تجزیه طلبی: در فصل‌های این کتاب راهبرد، اقدامات و فعالیت‌ها، روش‌های به کار گرفته شده توسط رزمندگان اسلام در

برابر تجزیه طلبی ضدانقلاب ارائه می‌شود.

۵ - کتاب پنجم: تهاجم عراق و مقابله با متجاوزین: در فصل‌های این کتاب به توضیح اقدامات و فعالیت‌ها، روش‌ها و تاکتیک‌های متجاوزین بعثی و مقابله‌ی رزمندگان اسلام با آنان در مقطع نبرد دوم می‌پردازد.^۱

۶ - کتاب ششم: نتایج و دستاوردها (نتیجه‌گیری): در فصل‌های این کتاب موارد مشترکی که در کتاب‌های دیگر نیامده مانند؛ فعالیت‌های توسعه، نقش‌ها و مسئولیت‌ها، جلوه‌های ویژه، تلفات و شهدا ارائه شده است و بعضی از موضوعات مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

در این مجموعه سعی شده است بدون حب و بغض با رعایت اصول و ارزش‌های اسلامی در ارائه حقایق، صرفاً در شروع هر کتاب مقدمه‌ای مختصر نگارش یابد و هر موضوع در فصل‌های مجزا به همراه جدول، نقشه، کالک و عکس شرح داده شود.

گرچه در تهیه این مجموعه تلاش فراوان صورت گرفته است؛ ولی از عیب و نقص مبرا نیست. بنابراین از همه خوانندگان و صاحب نظران انتظار داریم با انتقادات و پیشنهادات سازنده، ما را در تکمیل و ادامه این راه یاری فرمایند.

همچنین از کلیه ی همکاران به‌خصوص محققین و کارشناسان ستاد پروژه شهید بروجردی در اصفهان که با تلاش فراوان ما را در تهیه این مجموعه یاری نمودند، نهایت تشکر و قدردانی را به عمل می‌آوریم و از خداوند منان برایشان جزای خیر مسألت داریم.

کمیته تدوین نبرد دوم «پروژه شهید بروجردی»

۱ - مقطع نبرد دوم ۸ ماه قبل از تهاجم سراسری عراق در مناطق غرب و شمال‌غرب را در بر می‌گیرد و رؤس بعث عراق یکی از پشتیبانان جدی ضدانقلاب در طول بحران در مناطق غرب و شمال‌غرب بوده است. لذا تدوین این مجموعه به دو دسته کلی قبل از تهاجم سراسری و بعد از تهاجم سراسری تقسیم می‌شود. همچنین نکته قابل ذکر در این قسمت عدم ثبت بیش از سه پنجم عملیات‌های رزمندگان اسلام علیه متجاوزین بعثی توسط مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه می‌باشد که فهرست دقیق این مجموعه عملیات با شرح کافی توسط کمیته نبرد دوم تهیه شده است.

مقدمه

وقوع بحران در هر منطقه به طور ناگهانی و بدون فراهم بودن شرایط، غیر ممکن است. آتش یک فتنه اغلب از پیش مهیا و در یک بستر مناسب به مرور شعله‌ور می‌گردد. عوامل گوناگون مانند قطره‌هایی در کنار هم، آرام آرام سیلی از حوادث را پدید می‌آورد. برخی از این عوامل حاصل شرایط محیطی و غیر قابل تغییر است؛ اما برخی دیگر ساخته‌ی دستان فتنه‌انگیزی است که در میان وضع آشفته یک جامعه، به دنبال بزرگ‌ترین امتیازها می‌گردند؛ همان‌هایی که وقتی استقلال ملتی را به زیان سلطه‌گری خویش ببینند، با تمام ناراضیان دیگر، هم‌پیمان می‌شوند تا منافع خود را حفظ کنند. برای آنها مهم نیست که بازبچه‌ی این میدان، مردمی بی‌گناه و ستم دیده باشند.

انقلاب اسلامی با هدف احیای ارزش‌های دینی و هویت ملی، قطع هرگونه وابستگی به بیگانگان، پایان دادن به عمر سودجویی‌های استعمارگران، جلوگیری از تاراج منابع و امکانات کشور به پیروزی رسید. از عوامل مهم این پیروزی می‌توان به وحدت اشاره کرد که پیش از هر نوع قومیت و نژاد (ترک، لر، فارس، کرد، بلوچ، ترکمن)، به ایرانی بودن خود افتخار می‌کردند. دشمنان هم‌پای دیگر دسیسه‌ها، یکی از بهترین راه‌ها برای گسستن این اتحاد و ویران کردن بنای نوپای انقلاب را غلم کردن استقلال قومی می‌دانستند، همانانی که در گذشته با سیاست استعمارگرانه، سال‌ها چنین موضوعاتی را در حصارهای مختلف به بند کشیده بودند.

در نتیجه‌ی این سیاست‌ها، بسیاری از نقاط کشور، به ویژه مناطق غرب و شمال غرب، طعمه‌ای شد برای جاه‌طلبان گروه‌گرا تا در راه رسیدن به آرزوهای محالشان دست پنهان بیگانگان شوند.

در مدتی کوتاه بسیاری از مناطق کشور مملو از مدعیان نجات اقوام گردید و هرکس بیشتر ادعا می کرد ، وحشیانه تر به جان مردم می افتاد . بدین ترتیب آتش بحران گوشه به گوشه این سرزمین زبانه کشید . ماه ها و سال ها از عمر انقلاب اسلامی صرف خاموش کردن آن می شود . در این باره می توان به موارد زیر اشاره کرد :

- آشوب و درگیری شدید بین ترکمن ها و نیروهای حکومتی در اسفند سال (۱۳۵۷) و فروردین سال بعد (۱۳۵۸) در حاشیه دریای خزر از بندر ترکمن ، آق قلعه تا شهر گنبد ؛

- در ماه های بعد تظاهرات اعراب در شهرهای اهواز ، خرمشهر و آبادان و سپس موج بمب گذاری ها و خرابکاری در مناطق جنوبی بین خطوط لوله نفت و گاز ، ایستگاه های راه آهن ، دکل های مخابراتی و خطوط مواصلاتی استان خوزستان ؛

- وقوع حوادث غیر مترقبه از نیمه دوم پاییز سال ۱۳۵۸ ، آذربایجان ، به ویژه تبریز که از سوی پان ترکیست ها ، کمالیست های ترکیه و تجزیه طلبان آن سوی مرزها هدایت و تجربه می شد ؛

- درگیری های قومی - منطقه ای حاشیه مرزهای استان سیستان و بلوچستان ، بروز ستیزها و چالش هایی در برابر حاکمیت نظام نیز در اواسط سال ۱۳۵۸ و سال های بعد به صورت مقطعی ؛ بسیار از نقاط را آماج حملات خود ساخت ؛

- به وجود آمدن منازعات دیگری در ابعاد کوچک تر در منطقه حساس و مهم ایل قشقایی (از جنوب اصفهان تا خلیج فارس) و دیگر شهرها نظیر بوشهر و انزلی ؛

در واقع انقلاب اسلامی به عنوان برآیند ائتلاف چند طبقه ای - چند قومی تنها با یک گروه ، یک طبقه یا یک قوم مواجه نبود . حجم وسیع و خارج از انتظار درخواست ها از اقصی نقاط کشور و بروز سوء ظن در میان مسئولین نسبت به این همه تقاضا در مرحله نخستین استقرار نظام نوپا و ناتوانی نظام در پاسخ گویی سریع به درخواست ها و همچنین ایجاد سوء ظن متقابل در میان گروه های قومی ، موجب تشدید درگیری ها می شد . محرک قومیت ها در بیان این خواسته ها که بدون توجه به شرایط کشور و در اولویت قرار داشتن حفظ انسجام سر برآورد ، فتنه انگیزی بودند که همیشه به دنبال شرایطی می گشتند تا با آن معادله ای ایجاد تنش را کامل کنند . امپریالیسم و

صهیونیسم با کنار هم قرار دادن عواملی که جداگانه بی‌اثر بود، جنگی تمام عیار به راه انداختند، زیرا اوضاع متلاطم ایران اسلامی، منافع بسیاری را برای آن‌ها به همراه می‌آورد و در ایجاد این آشفتگی‌ها نقش نخبگان اقوام، کاهش قدرت حکومت مرکزی و دوران گذار عرصه‌ی داخلی یا ساخت نظام بین‌المللی نیز قابل تأمل است. در تنش‌هایی که دامن‌گیر کشور بود، بی‌شک وقایع کردستان به عنوان مهم‌ترین و بزرگترین چالش با بهره‌مندی از شاخصه‌های عملیاتی، گسترده‌ترین محل اطلاق اصطلاح بحران قومی قرار گرفت. در مرحله‌ی اول رهبران به اصطلاح ملی، مذهبی و سیاسی در قالب اجتماعات قطعنامه‌هایی به نام نمایندگی خلق گرد صادر کردند و در مراحل بعد با حمله به پادگان‌ها و مراکز نظامی و بعضاً سقوط آن‌ها، وارد فاز نظامی شدند. متأسفانه این جریان قومی در ماه‌ها و سال‌های بعد، موجب کشته و زخمی شدن هزاران نفر و وارد آمدن میلیارد‌ها ریال خسارت مالی شد. بررسی این وقایع برای تحلیل چگونگی برپایی تمام اتفاقاتی است که در آن سال‌ها دامن‌گیر کشور شده بود. شش فصل کتاب حاضر، مهم‌ترین عوامل وقوع بحران غرب و شمال‌غرب را به عنوان اوضاع و احوال یا وضعیت در بر گرفته است:

فصل اول شامل اطلاعاتی درباره‌ی جغرافیای غرب و شمال غرب ایران، شرایط محیطی و موقعیت اقتصادی و طبیعی این مناطق به تفکیک شهرستان‌های هر استان و تأثیر این موقعیت‌ها در به وجود آمدن ویژگی‌های مثبت و منفی نظامی هر شهرستان است.

فصل دوم در رابطه با نژاد، زبان، مذهب، محل سکونت و پیشینه‌ی تاریخی اکراد، سیاست حکومت‌ها در طول تاریخ در برابر این مردم، وضعیت و ویژگی‌های فرهنگی آنان که پیش زمینه‌ی مناسبی برای شورش است، توضیح می‌دهد.

در فصل سوم به طور طبقه‌بندی شده، عوامل داخلی بروز بحران مانند مذهب و شرایط طبیعی مورد بررسی قرار گرفته و در ادامه، عوامل برون‌مرزی وقوع بحران مانند سیاست تحمیل فقر اقتصادی و فرهنگی بر اکراد به دستور سلطه‌گران شرح داده شده است.

فصل چهارم شامل در خصوص قدرت‌های استعماری حمایت‌کننده از عوامل

بحران داخلی و دسته‌بندی شورشیان در قالب گروهک‌های متعدد است ؛ که نشان می‌دهد فتنه‌انگیزان با رویای رسیدن به حکمرانی ، تنها دست‌مایه‌ای برای استفاده‌ی استعمارگران از بستر فراهم آمده در مناطق غرب و شمال‌غرب بودند .

فصل پنجم شرحی است مختصر بر مهم‌ترین حوادث ، رخدادها ، ناآرامی و جنگ در برخی مراکز جمعیتی این مناطق قبل از ورود به مقطع نبرد دوم .

در فصل ششم به صورت فشرده ، مذاکره و عملکرد هیأت‌های حسن نیت در دوران فترت و نتایج آن ، یعنی خروج پاسداران از مناطق بحران‌زده ، محصور نمودن نیروهای ارتش در پادگان‌ها و همزمان ، زمینه‌چینی ضدانقلاب برای به راه‌انداختن نبرد دوم ، بررسی شده است . در پایان این فصل بحثی در رابطه با دفراندوم قانون‌اساسی - که در حقیقت راه تسلط کامل گروهک‌ها را بر اکراد بست - مطرح گردیده است .

در این پژوهش تلاش شد جدای از پیش‌داوری‌ها و قضاوت‌های غرض‌ورزانه - به خاطر فعالیت گروهک‌ها - تحلیلی واقع‌بینانه ، مستند ، علمی ارائه شود . در مجموع هدف از نگارش کتاب دوم ، تحلیل حوادث پیش از نبرد دوم است . بررسی این وقایع علاوه بر آگاهی از یک بخش تاریخ انقلاب ، سلسله عوامل شکل‌گیری یک بحران را به آنان که در پی برقراری امنیتی پایدارند ، گوشزد می‌کند .

در پایان مطلب را با فرمایش گهربار امام صادق (ع) در این باره به انتها می‌رسانیم :
آن کس که از وضع زمان خود آگاه است ، مورد هجوم اشتباهات قرار نمی‌گیرد .

و من الله التوفیق